УДК 336.71

Краснова Ірина Вікторівна
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри банківської справи та страхування
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Krasnova Iryna
DSc. in Economics, Professor,
Professor Department of Banking and Insurance
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
ORCID: 0000-0002-4507-6629

Бабенко Артем Станіславович
кандидат економічних наук, директор
«ТОВ «Терракот ЮА»
Babenko Artem
PhD in Economics, Director
"Terracot UA" LLC
ORCID: 0009-0003-9240-663X

Карпенко Діана Сергіївна
здобувач бакалаврського рівня вищої освіти ступеня бакалавр
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
Karpenko Diana
Applicant for the First (Bachelor's) Level of Higher Education
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
ORCID: 0009-0004-9129-2295

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-5-9889

НЕОБХІДНІСТЬ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ

THE NEED FOR AND INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ASSESSING THE FINANCIAL STABILITY OF THE DEPOSIT GUARANTEE SYSTEM

Анотація. *Вступ. У сучасному динамічному світі, де фінансові системи стикаються з постійними викликами та ризиками, стрес-тестування стає невід'ємним інструментом для оцінки стійкості та виявлення потенційних слабких місць до того, як вони призведуть до криз. У контексті систем страхування депозитів стрес-тестування відіграє особливо важливу роль у захисті стабільності фінансового сектору та збереженні коштів вкладників.*

Мета. Метою дослідження є розкриття концептуальних підходів до обґрунтування доцільності та огляд світового досвіду оцінки фінансової стійкості системи страхування депозитів на основі стрес-тестування.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) Директиви ЄС та IADI; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині оцінювання фінансової стійкості та стрес-тестування систем страхування депозитів.

В Україні, через значну кількість банків, визнаних неплатоспроможними, виникає потреба в системі страхування депозитів, яка забезпечує фінансову стабільність та зростання вкладів громадян. Важливим інструментом моніторингу фінансової стійкості є моделі стрес-тестування, які дозволяють оцінити ймовірність перебування фінансових установ у вразливому стані та надають органам врегулювання інформацію про загальний стан фінансової системи. Важливо розглядати не лише внутрішні, але й зовнішні чинники, які впливають на стійкість системи страхування депозитів.

Висвітлення міжнародного досвіду у цьому контексті допомагає виокремити кращі практики та підходи до оцінки та запобігання фінансовим ризикам.

Результати. У науковій статті обґрунтовано необхідність та підходи до стрес-тестування фінансової стійкості ССД, враховуючи міжнародний досвід та рекомендації ЄС та IADI. Зазначено, що розробка ефективних підходів та моделей стрес-тестування сприятиме підвищенню фінансової стійкості та надійності системи страхування депозитів з метою мінімізації ризику зменшення коштів для покриття ймовірного відшкодування та поповнення коштів ССД. На основі аналізу зарубіжного досвіду акцентовано увагу на необхідності вдосконалення методів та підходів до стрес-тестування для покращення фінансової стійкості української системи страхування депозитів.

Перспективи. У цілому, розгляд міжнародного досвіду підходів до стрес-тестування фінансової стійкості дозволяє зробити висновок про актуальність цієї проблематики в умовах невизначеності та потребу у подальших дослідженнях для забезпечення фінансової стійкості систем страхування депозитів, що сприятиме забезпечення фінансової стабільності та довіри до банків. Це є особливо важливим зважаючи на відсутність такого підходу у вітчизняній практиці.

Ключові слова: *Фонд гарантування вкладів, гарантування (страхування) депозитів, орган врегулювання, стрес-тестування, антикризове управління, ризики, банки.*

Summary. *Introduction. In today's dynamic world, where financial systems face constant challenges and risks, stress testing is becoming an essential tool for assessing resilience and identifying potential weaknesses before they lead to crises. In the context of deposit insurance systems, stress testing plays a particularly important role in protecting the stability of the financial sector and preserving the safety of depositors' funds.*

Objective. The purpose of the study is to reveal conceptual approaches to justifying the feasibility and review the world experience of assessing the financial stability of the deposit insurance system based on stress testing.

Materials and methods. The research materials are: 1) EU and IADI Directives; 2) works of domestic and foreign authors conducting their scientific and practical research in the field of assessing the financial stability and stress testing of deposit insurance systems.

In Ukraine, due to the large number of banks declared insolvent, there is a need for a deposit insurance system that ensures financial stability and growth of citizens' deposits. Stress testing models are an important tool for monitoring financial stability, as they allow assessing the likelihood of financial institutions being in a vulnerable state and provide the resolution authorities with information on the overall state of the financial system. It is important to consider not only internal, but also external factors that affect the resilience of the deposit insurance system. Highlighting international experience in this context helps to identify best practices and approaches to assessing and preventing financial risks.

Results. The article substantiates the need for and approaches to stress testing the financial stability of the DIS, taking into account international experience and recommendations of the EU and IADI. It is noted that the development of effective approaches and models of stress testing will help to increase the financial stability and reliability of the deposit insurance system in order to minimise the risk of a decrease in funds to cover possible reimbursements and replenish the DIS. Based on the analysis of foreign experience, the author emphasises the need to improve methods and approaches to stress testing to improve the financial stability of the Ukrainian deposit insurance system.

Prospects. In general, consideration of the international experience of approaches to stress testing financial stability allows us to conclude that this issue is relevant in the face of uncertainty and that further research is needed to ensure the financial stability of deposit insurance systems, which will help ensure financial stability and confidence in banks. This is especially important given the lack of such an approach in domestic practice.

Key words: *Deposit Guarantee Fund, deposit guarantee (insurance), resolution authority, stress testing, crisis management, risks, banks.*

Постановка проблеми. Головним критерієм ефективності економічного розвитку є ефективність та надійність банків, фінансова стабільність та безпека банківської системи незалежно від зміни ситуації в країні. В Україні за останні роки істотно зросла недовіра до банківських установ з боку населення, суб'єктів господарювання через значну кількість банків визнаних неплатоспроможними та виведених з ринку у спосіб ліквідація. В наслідок чого населення та бізнес зіткнулися з проблемою несвоєчасного та неповного повернення вкладів, зазнали моральних та фінансових втрат. Функціонування системи гарантування (страхування) банківських депозитів повинне має за мету зростання вкладів громадян (сприяючи зростанню ресурсної бази банків і строків розміщення залучених ресурсів) та забезпечення фінансової стабільності, в тому числі шляхом мінімізації впливу фінансових потрясінь. Після настання певної тригерної події (втручання, призначення ліквідатора або відкликання банківської ліцензії) система гарантування депозитів (СГД) має виплатити відшкодування застрахованим вкладникам відповідно до законодавства тієї чи іншої держави. Страхування (гарантування) депозитів фізичних осіб є надзвичайно важливою функцією кожної держави. В Україні функцію захисту заощаджень громадян виконує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО,

надалі Фонд). Тим самим від надійності та стійкості самого Фонду залежить не тільки фінансова стабільність, але і клімат довіри, інвестиційної привабливості в країні та її економічний розвиток.

Важливим інструментом моніторингу фінансової стійкості є моделі стрес-тестування наслідків критичних подій. Хоча такі моделі можна використовувати для визначення ймовірності перебування фінансових установ у вразливому стані, вони також можуть використовуватися для надання органам врегулювання інформації про загальний стан фінансової системи та сигналу про заклик до дій щодо своєчасного посилення фінансової стійкості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених присвячені тематиці досліджень фінансової стійкості банківських установ. Серед вітчизняних вчених, які розглядали дане питання, варто згадати таких авторів, як: О. Дзюблюк [1], І. Бєлова, С. Башлай [2], В. Огієнко, О. Луняков [3]. Дослідженням питань функціонування системи гарантування депозитів присвячені роботи таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як П. Баудіно та інші [4], Й. Ейле та інші [5], С. Шич [6], А. Даніленко [7], С. Козьменко, І. Школьник, Т. Савченко [8], Л. Петик, О. Клепанчук, Д. Корень [9]. Проте майже зовсім відсутні роботи, присвячені оцінюванню ефективності та фінансової стійкості безпосередньо Фонду гарантування вкладів. Питання оцінки ефективності роботи ФГВФО розглянуто в працях В. Степанець [10–12]. Дослідженню питання оцінки фінансової стійкості присвячено праці В. Білошапки та В. Демченко [13]. Згідно з визначенням МВФ «фінансова стійкість — це стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю» [14]. Погоджуємось із трактуванням фінансової стійкості саме в аспекті стану, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю. Залежно від фокусу дослідження та набору показників, які відображають складність і різноманітність процесів управління фінансовою стійкістю, розрізняють методи, спрямовані на раннє попередження загальносистемної нестабільності [15; 16], вивчення сигналів макроекономічних катастроф і фінансових криз [17; 18] та дослідження зв'язку між показниками діяльності окремих банків і системним ризиком [19; 20]. Однак вчасне та адекватне реагування на вплив зовнішнього макросередовища вимагає досконалого розуміння загроз та ризиків, знання сильних та слабких сторін як банку так і органів врегулювання, а також важелів впливу на фінансову стабільність. Зокрема, деякі автори пропонують оцінювати фінансову стійкість за допомогою коефіцієнтного аналізу та/або таксономічних методів [21]. Разом з тим залишаються не вирішеними проблемні питання в частині оцінювання фінансової стійкості безпосередньо органу відповідальному за страхування (гарантування) вкладів громадян з використанням інструментарію стрес-тестування.

Мета статті розкриття концептуальних підходів до обґрунтування доцільності та огляд світового досвіду оцінки фінансової стійкості системи гарантування депозитів на основі стрес-тестування.

Матеріали і методи. Дослідження побудовано за результатами вивчення таких матеріалів: 1) Директиви ЄС та IADI; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині оцінювання фінансової стійкості, стабільності та стрес-тестування систем гарантування депозитів.

В процесі здійснення дослідження використано такі методи наукового пізнання: теоретичного узагальнення та групування (для обґрунтування необхідності, визначення сутності та характеристики напрямів стрес-тестування для оцінювання фінансової стійкості органу гарантування депозитів); формалізації, аналізу та синтезу (для визначення цілей та завдань стрес-тестування; узагальнення міжнародного досвіду стрес-тестування); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу. Банківські потрясіння в березні 2023 року стали найбільшим епізодом системного стресу з часів світової фінансової кризи 2008 року. Банкрутства банків, хоча й спричинені різними факторами, спровокували широкомасштабну кризу довіри до банків і фінансових ринків у всьому світі, спонукаючи національних і міжнародних політиків оцінити причини та зробити висновки.

Багато органів гарантування (страхування) вкладів у різних країнах прагнуть оцінити свою готовність та здатність реагувати на можливі майбутні кризи проводячи стрес-тестування. Антикризова готовність є важливим механізмом для органів страхування депозитів (у нашому випадку — Фонду гарантування вкладів фізичних осіб) підготуватися до кризи та зміцнити впевненість внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін у їхній здатності ефективно реагувати на кризу відповідно до свого мандату. IADI встановлює стандарти готовності до кризових ситуацій та управління ними для страховиків депозитів та оцінює здатність щодо:

– наявності власної ефективної політики та процедури антикризового управління, розробки та регулярного тестування власних планів готовності до кризових ситуацій;
– бути частиною інституційної структури для постійного спілкування та координації між суб'єктами мережі фінансової безпеки щодо загально-

системної готовності до кризових ситуацій та антикризового управління;
– приймати участь у розробці комунікаційних планів для докризового та посткризового управління за участю суб'єктів системи фінансової безпеки для забезпечення комплексної та послідовної публічної інформації та комунікацій.

Отже, необхідність проведення стрес-тестів обумовлена необхідністю перевірити готовність СГД до кризи, а також щоб переконатися, що роль страховика врахована та здатна функціонувати під час кризи.

Наразі у світі стрес-тестування (СТ) є широко використовуваним інструментом антикризового менеджменту та управління ризиками. Фінансові установи проводять СТ, щоб визначити також потенційні джерела ризику, з якими вони можуть зіткнутися за різних сценаріїв у разі значних змін макроекономічних умов, і оцінити, власну стійкість до таких подій.

Спроможність СГД здійснювати моніторинг прямих ризиків банків-членів, ліквідності депозитів та їх потоків суттєво відрізняється в різних країнах світу. При цьому лише 13% страховиків депозитів у світі мають прямі повноваження здійснювати нагляд та/або виведення банків з ринку. Вони мають широкі наглядові повноваження та доступ до широкого спектру наглядових даних, до інформації про банки-учасники, включаючи, але не обмежуючись даними про депозити. Там, де органи гарантування депозитів не мають таких повноважень, вони зазвичай співпрацюють з іншими учасниками системи фінансової безпеки для збору відповідної інформації. Отримання даних особливо важливе для страховиків депозитів, які, серед іншого, аналізують та оцінюють рівень ризику банків та установ-учасників. Всього 94% органів зі страхування депозитів використовують ці дані на регулярній основі для розрахунку страхових премій (гарантованих внесків).

В якості інструменту антикризового менеджменту та управління ризиками СГД міжнародною спільнотою використовується стрес-тестування. За своїм призначенням стрес-тестування покликане оцінити фінансову стійкість (рис. 1), щоб витримати вплив несприятливих економічних змін, представлених гіпотетично несприятливими сценаріями, серед яких несистемна чи системна фінансова криза, або втрата платоспроможності банків.

Ці сценарії можуть бути малоймовірними, проте реалістичними для досліджуваного середовища, щоб бути адекватними для спостережуваного об'єкту — СГД — та дотичними до конкретного типу ризику або комбінації із тих ризиків, які притаманні та є суттєвими для СГД. Стрес-тестування СГД — це процес аналізу, оцінки стійкості, фінансового стану і перспективи відшкодування вкладів у випадку виникнення кризових явищ у фінансовій системі. В основу розробки підходів до проведення стрес-тестування систем гарантування вкладів фізичних осіб (СГВФО), або систем гарантування[1] депозитів (СГД) покладено керівні принципи стрес-тестування систем гарантування вкладів EBA/GL/2021/10 [22] та Директива 2014/49/ЄС Європейського Парламенту (DGSD) [23].

Зокрема Директива 2014/49/ЄС про системи гарантування депозитів (DGSD) запровадила вимогу проводити стрес-тестування систем кожні три роки. Стрес-тести мають перевіряти, чи є операційні та фінансові можливості СГД достатніми для забезпечення захисту вкладів відповідно в часи підвищеного ризику та невизначеності. Всі СГД повинні перевіряти власну можливість виплати коштів вкладникам, чиї вклади були визнані недоступними. Вони також повинні перевірити свою здатність сприяти впорядкованій процедурі врегулювання неплатоспроможності з метою забезпечення безперервного доступу до коштів вкладників.

Результати стрес-тестів, проведених на рівні кожної СГД, потім мають будуть розглянуті на європейському рівні шляхом експертної оцінки, яку проводитиме Європейська Бізнес Асоціація (EBA) щонайменше кожні п'ять років. Для цього в Керівних принципах EBA/GL/2021/10 визначено методологічні принципи, які СГВФО повинні застосовувати для оцінки того, чи є операційні та фінансові можливості системи гарантування депозитів достатніми для забезпечення захисту депозитів (застрахованих та незастрахованих) на випадок банкрутства банків.

Відповідно до зазначених директив підвищення стійкості органу гарантування вкладів має включати такі аспекти:
- оцінювання стійкості через перевірку здатності СГВФО ефективно виконувати функціональні повноваження відповідно до мандату (рис. 2);
- ідентифікація проблемних аспектів діяльності СГВФО що потребують покращення або вже покращилися порівняно з попереднім оцінюванням;
- отримання результатів, які уможливлюють порівняння та експертну оцінку в часі та просторі.

Метою стрес-тестування є виявлення потенційних ризиків, які можуть виникнути в умовах шоку, та оцінка готовності СГВФО до їх розв'язання. Тим самим стрес-тестування оцінює готовність СГД до потенційних шоків, що дозволяє швидше реагувати на них. Це сприяє постійному вдосконаленню та підвищенню стійкості органу гарантування. Стійкість можна визначити як здатність СГВФО виконувати завдання, покладені на неї (рис. 3).

Стрес-тести повинні охоплювати дві основні сфери: операційна та фінансова. В кожній сфері оцінювання підлягають відповідні ризики: (1)

[1] В Європейські практиці мова йде про системи страхування депозитів. Тим самим вважатиме тотожними терміни страхування та гарантування депозитів.

Рис. 1. Послідовність процесу стрес-тестування
Джерело: авторська розробка

операційні ризики, тобто ризик того, що СГД не зможе виконати свої зобов'язання через неадекватні або невдалі внутрішні процеси, неадекватний персонал і системи, і (2) ризики фінансування, тобто ризик того, що законодавчо визначені джерела фінансування (регулярні та позачергові внески, альтернативні механізми фінансування), є недостатніми для того, щоб СГД мала можливість виконати свої потенційні зобов'язання в повному обсязі та у визначені національним законодавством строки за кризових умов.

Під час проведення тестувань СГВФО повинні оцінювати свою діяльність за широким спектром операційних можливостей, починаючи від доступу до даних, персоналу та інших операційних ресурсів, зв'язку та платежів, і закінчуючи охопленням різних операційних етапів втручання до врегулювання неплатоспроможних банків. При цьому оцінюванню підлягає як планування у відмові врегулювання, так і реалізація виведення банку з ринку, включаючи погашення заборгованості, внесок у врегулювання тощо. При цьому мають застосовуватися як кількісні, так і якісні індикатори.

На додаток до операційної спроможності, СГВ повинні перевірити достатність своїх фінансових ресурсів для виконання своїх платіжних зобов'язань за сценаріями врегулювання неплатоспроможності та ліквідації. По-перше, СГД має оцінити достатність попереднього фінансування, доступного на момент проведення заходу, для здійснення необхідного внеску на погашення або врегулювання заборгованості. У зв'язку з цим тест на адекватність повинен враховувати суми, які будуть фактично доступні протягом періоду погашення. Це передбачає оцінку ліквідності інвестованих наявних фінансових коштів та платіжних зобов'язань, у тому числі в умовах ринкового стресу. По-друге, якщо фінансування ex-ante є недостатнім, СГД повинні оцінити адекватність надзвичайних внесків ex-post та альтернативних засобів фінансування, щоб покрити дефіцит коштів до кінцевого терміну погашення.

У зв'язку з цим, покладаючись на фінансування ex-post, слід враховувати обмеження, зокрема, чи можуть платежі деяких установ бути відкладені повністю або частково на тій підставі, що ці платежі можуть поставити під загрозу їхню ліквідність або платоспроможність. Аналогічно, СГД повинні розглянути, чи будуть необхідні надзвичайні внески ex-post відповідати граничному рівню фінансової стійкості. Якщо це не так, вони повинні чітко вирішити, чи зможуть вони підвищити верхню межу.

В цілому, стрес-тестування спрямовано на підвищення стійкості системи гарантування вкладів та зміцнення довіри до національних систем гарантування вкладів. Для проведення СТ доцільно обрати одну, або декілька моделей:

Рис. 2. Функції СГВФО за повноваженнями (мандатом), що підпадають під стрес-тестування
Джерело: узагальнено авторами на основі [24]

– макроекономічну фінансову модель, в якій для прогнозу стану банківської системи визначальними є макроекономічні припущення;
– фінансову модель Монте-Карло, головний принцип якої полягає у здійсненні великої кількості симуляцій з врахуванням заданих параметрів;
– історичний аналіз, який передбачає аналіз даних щодо фактичних виплат у відсотках коштів від загальної суми вкладів у системі, що виплачувалася ФГВФО кожного року;
– сценарний аналіз, який дає можливість вручну обрати банки та дату, коли відбудеться подія визнання такого банку неплатоспроможним.

Тим самим стрес-тестування СГД сприятиме прогнозування фінансової стійкості СГД з метою визначення ризику суттєвого зменшення обсягів коштів необхідних для покриття ймовірних відшкодувань у гарантованих межах і потенційних джерел та обсягів поповнення коштів та покриття витрат СГД на врегулювання неплатоспроможних банків, в тому числі шляхом виведення з ринку через ліквідацію.

Розглянемо міжнародний досвід успішного проведення тест-тестування СГД [24].

У червні 2023 року ***Канадська корпорація страхування вкладів*** (CDIC Canada) провела два командно-штабні навчання, як внутрішні, так і з органами мережі фінансової безпеки, щоб відпрацювати реакцію Канади на сценарій типу SVB, що відбувається в Канаді. Сценарій базується на двох днях зняття депозитів і передбачає канали передачі, подібні до тих, що спостерігалися в березні 2023 р. Сценарій також поставив під сумнів упередження учасників, визначив подальші дії, пов'язані із заходами, які можна вжити для зниження ризиків забруднення, включаючи спілкування та взаємодію з ключовими зацікавленими сторонами.

Після нещодавнього стресу в банківському секторі ***Корейська корпорація страхування вкладів*** (KDIC) збільшила частоту з щорічного моделювання стресу до щоквартального. KDIC також оновив свої кризові сценарії. Під час стресування у червні 2023 року KDIC припустив сценарій фінансової кризи, за якого криза в небанківському секторі поширилася на банківський сектор. Для онлайн-банків, які приймають депозити через мобільні засоби, сценарій передбачав масштабну ризикову ситуацію, спричинену цифровим збоєм банку. На основі сценарію KDIC розробив плани дій щодо врегулювання, фінансування, людських ресурсів та комунікації У серпні 2023 року KDIC брав участь у стрес-тесті разом із Банком Кореї (BOK). Завдяки спільному сценарію кризи та порівнянню результатів стрес-тестів обох органів системи фінансової безпеки KDIC вніс додаткові корегування щодо послідовності методології стрес-тестування та передбачуваності руйнування фінансового ринку. Стрес-тест оцінював ризики ліквідності ощадного банку шляхом моделювання банківської кризи в секторі. Останні випадки відкликання вкладників розцінюють як кризову ситуацію. До речі зауважимо, що на наш погляд, Корейська система страхування вкладів є однією з найрозвинутіших у світі.

В ***Малайзії*** Perbadanan Insurans Deposit Malaysia (PIDM) повторно відкалібрував власну методику стрес-тестування ліквідності після нещодавньої банківської кризи у 2023 р. Крім того, розробляється методологія стрес-тестування, яка враховує зв'язок між ризиками ліквідності та платоспроможності з метою моделювання комбінації цих двох ризиків в одній системі, яка включає зовнішні збурення платоспроможності ризиків та ендогенні зміни ліквідності, спричинені ці збурення.

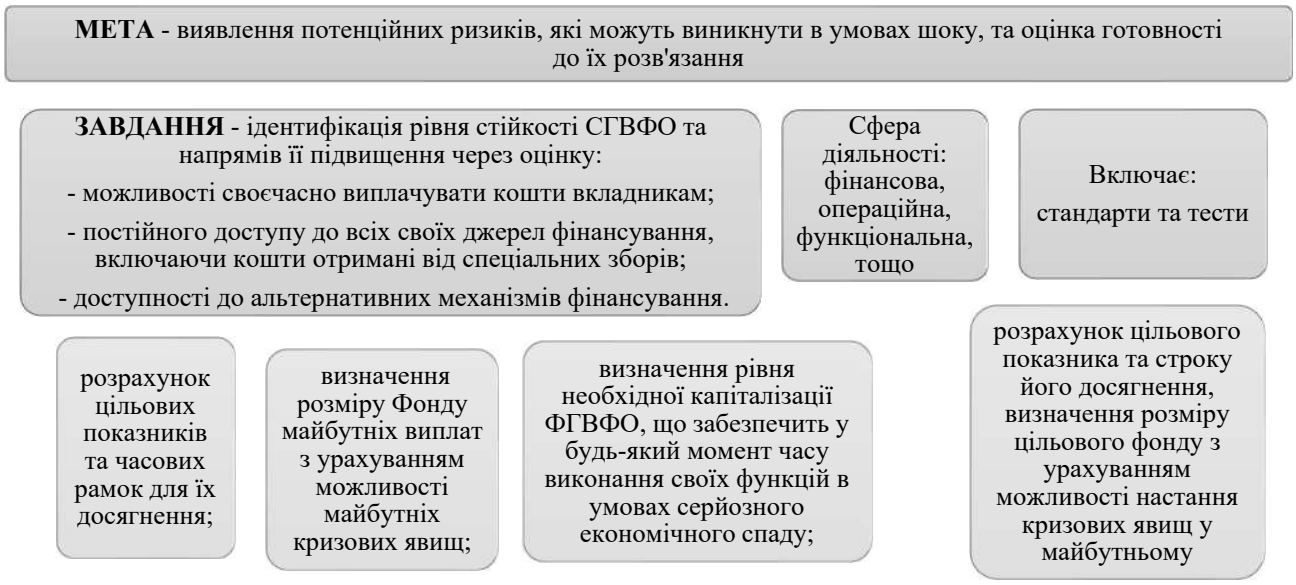

Рис. 3. Мета, завдання та сфери стрес-тестування
Джерело: розроблено авторами

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже стрес-тестування має сприяти зміцненню фінансової стабільності, яку забезпечують повноцінно функціонуючі та ефективні СГД. Крім того вони мають сприяти функціонуванню внутрішнього ринку банківських послуг та захисту вкладників в ЄС. Завдання, які вирішують стрес-тести СГД наступні: перевірка здатність систем гарантування вкладів виконувати свою місію та визначення сфер, що потребують вдосконалення.

На операційному рівні національні стрес-тести СГД мають охоплювали достатній спектр елементів і забезпечувати мінімальний рівень узгодженості та якості стрес-тестів. Зауважимо, що в розглянутих прикладах органи зі страхування депозитів проводять стрес-тести, іноді у співпраці з іншими органами мережі фінансової безпеки. Сценарії, що тестувалися, охоплювали серйозні відтоки ліквідності з організацій-членів системи страхування. Практика органів зі страхування депозитів щодо стрес тестування та моделювання кризових сценаріїв суттєво різниться залежно від сфери повноважень і діяльності.

За даними IADI за 2023 рік 55% усіх органів зі страхування депозитів у світі бере участь у плануванні або моделюванні таких кризових сценаріїв. Виявилося, що чим ширше мандат, тим більш схильні органи зі страхування депозитів брати участь у плануванні та моделюванні сценаріїв, а саме: виплатна каса — 40%; виплатна каса плюс — 46%; мінімізатор збитків — 71%; мінімізатор ризику — 100%. Досконаліші системи зазвичай мають більший розподіл ресурсів для цієї діяльності. Вони також мають більшу участь у системі фінансової безпеки, що призведе до більшого інтересу до планування сценаріїв або моделювання потенційних рішень.

Стрес-тестування ФГВФО сприятиме підтримці готовності Фонду відповідати за зобов'язаннями, виявленню ризиків і, як наслідок, постійному вдосконаленню та підвищенню стійкості СГВФО. Тим самим стрес-тестування дозволяє оцінити рівень необхідних фінансових резервів Фонду за умов реалізації негативних макроекономічних сценаріїв та допомогти виявити слабкі місця системи гарантування вкладів. Проте питання пошуку підходів та моделей стрес-тестування фінансової стійкості ФГВФО потребує подальшого дослідження.

Література

1. Дзюблюк О.В. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності : монографія / за ред.д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2017. 298 с.

2. Бєлова І.В., Башлай С.В. Визначення фінансової стабільності України. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 7. С. 25–31. URL: https://journal.bank.gov.ua/archive/2013/7.pdf#page=25 (дата звернення: 10.04.2024).

3. Огієнко В.І., Луняков О.В. Систематизація та аналіз індикаторів фінансової стійкості в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1 (16). С. 3–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_1_3 (дата звернення: 10.04.2024).

4. Baudino P., Defina R., Real J.M. F., Kumudini H., Walters R. Bank failure management — the role of deposit insurance. FSI Insights. *Financial Stability Institute*. 2019. No 17. URL: https://www.bis.org/fsi/publ/insights17.htm (дата звернення: 12.02.2024).

5. Joachim Eule, Wieger Kastelein, Edoardo Sala Protecting depositors and saving money. *Occasional Paper Series*. ECB. 2022. No. 308. 25 p. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op308~9f3b17784f.en.pdf (дата звернення: 16.04.2024).

6. Schich S. Financial Crisis: Deposit Insurance and Related Financial Safety Net Aspects. OECD *Journal: Financial Market Trends*. 2008. No. 12–12. doi: https://doi.org/10.1787/fmt-v2008-art12-en.

7. Danylenko A. Evolving Ukraine's Deposit Guarantee System Towards Global Standards: A Macroprudential Perspective. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. 2017. No. 242. P. 4–27. doi: https://doi.org/10.26531/vnbu2017.242.030.

8. Козьменко С.М., Школьник І.О., Савченко Т.Г. Реформа національної системи гарантування вкладів: ключові положення та перспективи розвитку. *Вісник Національного банку України*. 2012. № 6. С. 14–21. URL: https://journal.bank.gov.ua/archive/2012/6.pdf (дата звернення: 15.04.2024).

9. Петик Л.О., Клепанчук О.Ю., Корень Д.О. Моніторинг фінансової неплатоспроможності та ймовірності банкрутства. *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 237–242. doi: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-237-242.

10. Степанець В.С., Краснова І.В. Оцінка ефективності виведення банків з ринку в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 4 (320). С. 318–326. doi: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-47.

11. Степанець В.С., Краснова І.В. Превентивні заходи врегулювання неплатоспроможності банків. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 12. doi: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-12-9454.

12. Степанець В.С. Інституційна спроможність фонду гарантування вкладів щодо виведення банків з ринку. *Сучасні проблеми економіки та фінансів:* Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 30 жовтня 2018 р.). Київ : КНЕУ, 2018. С. 197–199. URL: https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/31881(дата звернення: 25.04.2024).

13. Білошапка В.С., Демченко В.О. Актуальні питання запобігання неплатоспроможності банків в контексті фінансової безпеки та фінансової стійкості. *Наукові перспективи. Сер.: Економіка*. 2023. № 9 (39). С. 298–310. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/6520/6553 (дата звернення: 25.04.2024).

14. *Національний банк України: офіційний вебсайт*. URL: http://bank.gov.ua (дата звернення: 25.04.2024).

15. Demirgüç-Kunt A., Detragiache E. Cross-country empirical studies of systemic bank distress: a survey. *IMF Working Paper*. 2005. № 05/96. doi: https://doi.org/10.5089/9781451861150.001.

16. Rose A., Spiegel M. Cross-country causes and consequences of the 2008 crisis: early warning. *Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper Series*. 2009. URL: https://www.frbsf.org/economic-research/wp-content/uploads/sites/4/wp09-17bk.pdf (дата звернення: 15.04.2024).

17. Огієнко В.І., Луняков О.В. Систематизація та аналіз індикаторів фінансової стійкості в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1 (16). С. 3–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_1_3 (дата звернення: 10.04.2024).

18. Barro R., Ursúa J. Rare macroeconomic disasters. *Annual Review of Economics, Annual Reviews*. 2012. Vol. 4(1). P. 83–109. URL: https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev-economics-080511-110932 (дата звернення: 15.04.2024).

19. Manasse P., Roubini N.Schimmelpfennig A. Predicting sovereign debt crises. *IMF Working Paper*. 2003. P. 1–41. URL: https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2003/wp03221.pdf (дата звернення: 15.04.2024).

20. Корнилюк Р.В. Індикатори раннього попередження дефолтів у банківській системі України. *Журнал європейської економіки*. 2014. Т. 13, № 4. С. 339–354. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2014_13_4_3 (дата звернення: 10.03.2024).

21. Д'яконова І. І., Мордань Є.Ю. Дослідження оцінки рівня фінансової стабільності як складового елементу механізму державного регулювання банківської системи. *Бізнес Інформ*. 2015. № 1. С. 302–306. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_1_50 (дата звернення: 10.04.2024).

22. Керівні принципи EBA/GL/2016/04 щодо стрес-тестів схем гарантування вкладів відповідно до Директиви 2014/49/ЄС. URL: http://surl.li/tqyeb (дата звернення: 18.04.2024).

23. Directive 2014/49/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on deposit guarantee schemes (recast). URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/49/oj (дата звернення: 19.04.2024).

24. IADI Deposit Insurance Surveys. URL: https://www.iadi.org/en/research/data-warehouse/deposit-insurance-surveys/ (дата звернення: 15.04.2024).

References

1. Dziubliuk O.V. (2017). Teoriia i praktyka hroshovoho obihu ta bankivskoi spravy v umovakh hlobalnoi finansovoi nestabilnosti: monohrafiia / za red.d.e.n., prof. O.V. Dziubliuka. Ternopil: FOP Osadtsa Yu.V. [in Ukrainian].

2. Bielova I.V., Bashlai S.V. (2013). Vyznachennia finansovoi stabilnosti Ukrainy. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*. № 7. pp. 25–31. URL: https://journal.bank.gov.ua/archive/2013/7.pdf#page=25 [in Ukrainian].

3. Ohiienko V.I., Luniakov O.V. (2013). Systematyzatsiia ta analiz indykatoriv finansovoi stiikosti v Ukraini. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy*. № 1 (16). pp. 3–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_1_3 [in Ukrainian].

4. Baudino P., Defina R., Real J.M. F., Kumudini H., Walters R. (2019). Bank failure management — the role of deposit insurance. FSI Insights. *Financial Stability Institute*. No 17. URL: https://www.bis.org/fsi/publ/insights17.htm.

5. Joachim Eule, Wieger Kastelein, Edoardo Sala. (2022). Protecting depositors and saving money. *Occasional Paper Series*. ECB. No. 308. 25 p. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op308~9f3b17784f.en.pdf.

6. Schich S. (2008). Financial Crisis: Deposit Insurance and Related Financial Safety Net Aspects. *OECD Journal: Financial Market Trends*. No. 12–12. doi: https://doi.org/10.1787/fmt-v2008-art12-en.

7. Danylenko A. (2017). Evolving Ukraines Deposit Guarantee System Towards Global Standards: A Macroprudential Perspective. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. No. 242. pp. 4–27. doi: https://doi.org/10.26531/vnbu2017.242.030.

8. Kozmenko S.M., Shkolnyk I.O., Savchenko T.H. (2012). Reforma natsionalnoi systemy harantuvannia vkladiv: kliuchovi polozhennia ta perspektyvy rozvytku. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*. № 6. pp. 14–21. URL: https://journal.bank.gov.ua/archive/2012/6.pdf [in Ukrainian].

9. Petyk L.O., Klepanchuk O.Yu., Koren D.O. (2022). Monitorynh finansovoi neplatospromozhnosti ta ymovirnosti bankrutstva. *Biznes Inform*. № 12. pp. 237–242. doi: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-237-242 [in Ukrainian].

10. Stepanets V.S., Krasnova I.V. (2023). Otsinka efektyvnosti vyvedennia bankiv z rynku v Ukraini. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. № 4 (320). pp. 318–326. doi: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-47 [in Ukrainian].

11. Stepanets V. S., Krasnova I. V. (2023). Preventyvni zakhody vrehuliuvannia neplatospromozhnosti bankiv. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriia: "Ekonomichni nauky"*. № 12. doi: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-12-9454 [in Ukrainian].

12. Stepanets V. S. (2018). Instytutsiina spromozhnist fondu harantuvannia vkladiv shchodo vyvedennia bankiv z rynku. *Suchasni problemy ekonomiky ta finansiv: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* (pp. 197–199). Kyiv: KNEU. URL: https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/31881 [in Ukrainian].

13. Biloshapka V. S., Demchenko V. O. (2023). Aktualni pytannia zapobihannia neplatospromozhnosti bankiv v konteksti finansovoi bezpeky ta finansovoi stiikosti. *Naukovi perspektyvy. Ser.: Ekonomika*. № 9 (39). pp. 298–310. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/6520/6553 [in Ukrainian].

14. *Natsionalnyi bank Ukrainy: ofitsiinyi vebsait*. URL: http://bank.gov.ua [in Ukrainian].

15. Demirgüç-Kunt A., Detragiache E. (2005). Cross-country empirical studies of systemic bank distress: a survey. *IMF Working Paper*. № 05/96. doi: https://doi.org/10.5089/9781451861150.001.

16. Rose A., Spiegel M. (2009). Cross-country causes and consequences of the 2008 crisis: early warning. *Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper Series*. URL: https://www.frbsf.org/economic-research/wp-content/uploads/sites/4/wp09–17bk.pdf.

17. Ohiienko V. I., Luniakov O. V. (2013). Systematyzatsiia ta analiz indykatoriv finansovoi stiikosti v Ukraini. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy*. № 1 (16). pp. 3–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_1_3 [in Ukrainian].

18. Barro R., Ursúa J. (2012). Rare macroeconomic disasters. Annual Review of Economics, Annual Reviews. Vol. 4(1). pp. 83–109. URL: https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev-economics-080511–110932.

19. Manasse P., Roubini N. Schimmelpfennig A. (2003). Predicting sovereign debt crises. *IMF Working Paper*. pp. 1–41. URL: https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2003/wp03221.pdf.

20. Kornyliuk R. V. (2014). Indykatory rannoho poperedzhennia defoltiv u bankivskii systemi Ukrainy. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*. T. 13, № 4. pp. 339–354. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2014_13_4_3 [in Ukrainian].

21. Diakonova I. I., Mordan Ye. Yu. (2015). Doslidzhennia otsinky rivnia finansovoi stabilnosti yak skladovoho elementu mekhanizmu derzhavnoho rehuliuvannia bankivskoi systemy. *Biznes Inform*. № 1. pp. 302–306. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_1_50 [in Ukrainian].

22. Kerivni pryntsypy EBA/GL/2016/04 shchodo stres-testiv skhem harantuvannia vkladiv vidpovidno do Dyrektyvy 2014/49/IeS. URL: http://surl.li/tqyeb [in Ukrainian].

23. Directive 2014/49/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on deposit guarantee schemes (recast). URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/49/oj.

24. IADI Deposit Insurance Surveys. URL: https://www.iadi.org/en/research/data-warehouse/deposit-insurance-surveys/.